

Віктор Мазярчук

14.07.2014

Вплив санкцій ЄС, США та інших країн на економіку Росії

29.07.2014 ЄС прийняв рішення про введення третього рівня санкцій проти РФ. Санкції стосуються енергетичного та фінансового секторів, продукції військового та подвійного призначення (Council Regulation (EU) No 833/2014)¹. Санкції застосовуються на період протягом одного року з можливістю перегляду через 3 місяці.

Банківський сектор

Фінансові санкції передбачають обмеження для найбільших п'яти російських банків можливості використання фінансових інструментів для залучення коштів на терміном більше 90 днів. Також заборонено випуск держбанками євробондів і випуск акцій на користь європейських власників.

Дані санкції не викличуть кризи ліквідності в російському банківському секторі у короткостроковому періоді. Оскільки більшість російських компаній і банків мають достатню кількість грошових коштів для забезпечення поточної ліквідності. Російські компанії і банки мають значні борги в іноземній валюті, які повинні бути погашені протягом найближчих 18 місяців, але їх великі грошові запаси і фінансові активи покривають майже всі потреби в рефінансуванні.

Разом з тим, санкції будуть посилювати тенденцію до зниження потенціалу зростання економіки Росії, що призведе до зниження кредитування всіх секторів економіки Росії та буде мати негативний вплив в середньостроковому та довгостроковому періоді.

Довготривалі несприятливі ринкові умови також будуть чинити істотний негативний вплив на банківську систему Росії, на підвищення її залежності від фінансування ЦБ РФ і на подальше зниження прибутковості банківської системи. Проте значні валютні резерви Центрального банку Російської федерації (більше 450 млрд. дол. США) дозволять згладити короткострокові негативні тенденції банківського сектору.

Окрім цього, скорочення інвестицій у розвиток компаній, в тому числі іноземних інвестицій та виведення коштів за кордон, призводить до негативного впливу на виробничі потужності і конкурентоспроможність в середньостроковій перспективі.

Нафтогазовий сектор

Відповідно до запроваджених санкцій проти Росії компаніям з країн ЄС заборонено здійснювати постачання високотехнологічного обладнання для нафтогазової промисловості **для нових контрактів, які будуть укладені**. Термін дії заборони 1 рік з можливістю перегляду через 3 місяці. Дане обладнання, яке заборонено для поставки до РФ, використовується до добування нафти і газу на важкодоступних ділянках морського шельфу, а також для добування сланцевого газу.

¹ http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv:OJ.L_.2014.229.01.0001.01.ENG

Від цих заходів найбільше постраждають «Газпром» і «Роснефть», яким необхідні західні технології для видобутку на арктичному шельфі. Під загрозою опиняться проекти з розробки важкодоступних запасів і сланцевої нафти.

Очікується, що дані санкції призведуть за три роки видобуток нафти впаде мінімум на 26 млн т на рік (5% річного видобутку).

Для розробки родовищ з важковидобувними запасами в Західному Сибіру російські компанії використовують американські технології, які дозволяють скоротити час освоєння родовища майже вдвічі. За даними Міністерства енергетики та Міністерства промисловості і торгівлі РФ, 25% обладнання, що використовується в нафтогазовій галузі, купується російськими компаніями за кордоном. Через застосування санкцій європейські виробники і постачальники втратять від заборони не більше 150 млн євро на рік.

РФ сильно залежить від поставки даного технологічного обладнання оскільки в неї відсутні рівноцінні аналогів обладнання для роботи на родовищах з важковидобувними запасами. Без участі іноземних нафтосервісних компаній виникнуть проблеми при роботі з важковидобувними запасами, високотехнологічними свердловинами (горизонтальне буріння), при видобутку сланцевої нафти. У цих сегментах частка іноземних технологій перевищує 80-90%.

У зоні ризику виявляється не тільки видобуток, а й розвідка нових родовищ. Тут проблеми виникнуть після 2018 року. Запаси вуглеводнів, яких Росія не зможе «розпечатати» в результаті чергової хвилі санкцій, оцінюються в 8,2 трлн дол. Найбільше Росія залежить від поставок сучасного обладнання для буріння горизонтальних свердловин, а також впровадження технологій гідророзриву пласта.

Приклад дії санкції проти Російської Федерації:

1) 28 липня 2014 Федеральним агентством з надрокористування достроково припинило право користування надрами, надане «дочкам» британської компанії **Shell** в межах двох вуглеводневих ділянок. «Шелл Нафтогаз Девелопмент (III)» 3 червня звернулося із заявою про відмову від права користування надрами Барун-Юстинського ділянки в Калмикії. Крім того, «Шелл Нафтогаз Девелопмент (I)» 5 червня звернулася в Роснадра з відповідною заявою щодо Аркатойської ділянки в Ямало-Ненецькому автономному окрузі.

2) Московський офіс американської **Halliburton** повідомив компанію «Газпром буріння» про «припинення відносин». Це перший випадок, коли через санкції російським нафтовикам і сервісним компаніям обмежують доступ до закордонних технологій. Керівництво Halliburton призупинило відносини і договори між компаніями через те, що Аркадій Ротенберг (йому належить 100% акцій «Газпром буріння») був включений до списку санкцій, підготовлений Міністерством фінансів США в травні цього року. «Заборона стосується будь-яких комерційних відносин, угод (продаж товарів, послуг і т.д.) з будь-якими юридичними особами, які прямо або опосередковано пов'язані з Ротенбергом. 17 травня 2014 ми отримали доручення з головного офісу з вимогою відповідності», - йдеться в листі Halliburton. Серед замовників американської компанії – усі великі нафтові та газові структури: «Газпром», «Газпром нафта», «Роснефть», ЛУКОЙЛ та інші, йдеться на сайті Halliburton.

Наприклад, у серпні 2013 Halliburton уклала угоду про спільну розробку родовищ з важковидобувними запасами з компанією «Газпром нафта». Її завдання - до 2020 року довести видобуток до 100 млн т нафтового еквівалента. Більше половини нафти видобуватиметься із застосуванням інноваційних технологій. На даний час «Газпром нафта» продовжує співпрацю з Halliburton. Орієнтовна річна виручка Halliburton в Росії – 0,5 млрд дол Аналогічний показник у

Baker Hughes. Schlumberger заробляє тут приблизно 3 млрд дол, Weatherford частину активів (підприємства з буріння і ТКРС) в Росії і Венесуелі – близько 1 млрд дол. Частина бюджетів Halliburton дістанеться її російським конкурентам, частину – поділять американські.

Деякі з підрядників з США почали заздалегідь готувати запасні варіанти для роботи в Росії. Schlumberger в цьому році відкрили московський науково-дослідний центр «Шлюмберже». Міненерго має намір надавати підтримку компаніям з розширення діяльності в Росії.

3) Санкції західних держав проти Росії спричинять негативний вплив на ЛУКОЙЛ. Про це 31 липня заявив голова компанії Вагіт Алекперов. Окрім цього, не виключив, що санкції все ж можуть негативно позначитися на інвестпрограмі ЛУКОЙЛа. У середині червня ЛУКОЙЛ відклав розміщення євробондів на \$ 1,5 млрд через «невідповідною ситуації на світовому ринку».

*4) Основний власник **Volga Group Геннадій Тимченко** повідомив, що готовий передати державі активи або на благодійність, які входять до його інвестиційну групу. Окрім цього, безпосередньо на ньому позначаються введені санкції: «Сім'я ось вирушила на літо на південь Франції, де ми традиційно відпочиваємо щороку, а я опинився відрізаний від усього цього. Від рідних, від улюбленої собаки ... 11 липня синові виповнилося 19 років. Щоб нам відсвяткувати день народження разом, він приїжджав до Росії з Швейцарії, де навчається в університеті».*

Окрім цього, компанія Gulfstream перестала виконувати договірні зобов'язання, припинивши польоти літака, купленого у неї. Мій Gulfstream не можна експлуатувати, оскільки компанія не забезпечує його запасними частинами, льотчики не має права користуватися навігацією, вбудованими картами. Співробітникам цієї компанії заборонено зі мною спілкуватися. Він розповів, що хоча ЄС не вносив його в чорні списки, поїхати він туди не може: «Є підстави всерйоз побоюватися провокацій з боку спецслужб США».

For more detailed information, please contact:

Victor Maziarchuk, victor.maziarchuk@odfoundation.eu

The Open Dialog Foundation